

Popularnost stripa među studentskom populacijom na Sveučilištu u Zadru

Ćaleta, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:755592>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Leonarda Čaleta

**Popularnost stripa među studentskom populacijom
na Sveučilištu u Zadru**

Završni rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Popularnost stripa među studentskom populacijom na Sveučilištu u
Zadru

Završni rad

Studentica:

Leonarda Čaleta

Mentorica:

Doc. dr. sc. Drahomira Cupar

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Leonarda Čaleta**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Popularnost stripa među studentskom populacijom na Sveučilištu u Zadru** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 18. rujna 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Određenje pojma “strip”	2
3. Povijest stripa.....	3
3.1 Američki strip.....	3
3.2 Europski strip	7
3.2.1 Francuska.....	7
3.2.2 Italija.....	8
3.3 Revolucija u japanskom stripu	9
4. Strip u Hrvatskoj.....	12
4.1 Dolazak stripova u <i>Jutarnji list</i>	14
4.2 Zaboravljeno desetljeće stripa u Hrvatskoj	16
4.3 <i>Vjerenica mača</i> - dan kada se pojavio strip.....	18
4.4 Strip od devedesetih do danas	20
5. Prethodna istraživanja.....	21
6. Istraživanje.....	22
6.1 Svrha i cilj istraživanja.....	22
6.1.2 Istraživačka pitanja.....	22
6.2 Metodologija	22
6.3 Rezultati istraživanja	22
6.4 Zaključak istraživanja	37
7. Zaključak rada.....	39
8. LITERATURA	40
PRILOZI	42
Prilog 1	42
Prilog 2	49

Sažetak

Cilj i svrha završnog rada je saznati kakva su čitateljske navike i interesi studenata s posebnim naglaskom na čitanost stripa među studentima u Hrvatskoj. Rad će se sastojati od teorijskog te empirijskog dijela. U teorijskom dijelu rada će se ukratko spomenuti osnovne informacije o stripu kao umjetnosti, proučiti terminologiju stripa koja se koristi (graphic novel, cartoon, comic book, sekvencijalna umjetnost) te će se prikazati ukratko povijest stripa u Hrvatskoj. Također će se definirati čitateljske navike i interesi vezani uz studentsku populaciju. U empirijskom dijelu rada provest će se istraživanje pomoću upitnika među studentima. Istražit će se navike i interesi čitanja stripova među studentima.

Ključne riječi: strip, povijest stripa, čitateljske navike studenata

1. Uvod

Strip kao medij postiže sve veću popularnost u društvu, privukao je raznovrsnu publiku svake životne dobi te je postao važna tema u kulturnim i akademskim krugovima. S obzirom na tu činjenicu da strip nije više medij koji privlači isključivo djecu ili isključivo strip kolekcionare, u ovom radu će se istražiti postoji li zainteresiranost studenata u Hrvatskoj za strip i kakve su njihove čitalačke navike. Za početak, važno je spomenuti da se strip prema sadržaju dijeli na sljedeće vrste; humoristični strip, povijesni strip, pustolovni strip, detektivski ili kriminalistički strip, vestern strip, fantastični strip, vojnički ili ratnički strip te dječji strip (Tuček, 2013, 9). Humoristični strip je jedna od najstarijih vrsta stripa te se sastoji od nekoliko slika u kojima se neka društvena pojava prikazuje na humorističan način ili se kritizira. U povijesnom stripu se prikazuju bitni događaji ili povijesne ličnosti. Pustolovni strip, kao što i sam naziv govori, prikazuje pustolovine glavnih likova stripa, a u detektivskom ili kriminalističkom stripu su glavni junaci detektivi koji se bave rješavanjem zločina. Vestern strip je inspiriran kulturom američkog Divljeg zapada s dobro poznatim likovima, dok fantastični strip govori o likovima koji su plod mašte kao i zemlje i događaji koji se javljaju u znanstveno-fantastičnim romanima. (Lazić, 1996.). Vojnički ili ratnički strip tematski je vezan za ratna zbivanja koja su se dogodila u svijetu. Dječji strip ima uglavnom životinjske likove koji su u pustolovinama (Lazić, 1996.). Nadalje, važno je definirati pojam *strip* te spomenuti sve termine koji se koriste. Jedna od definicija glasi da je strip kombinacija riječi i slika koje međusobno komuniciraju i to je ujedno najjednostavnija definicija stripa. Međutim, ne postoji samo jedna ključna definicija već se definicije neprestano mijenjaju te se oko njih raspravlja. Neil Cohn (2000) naveo najprihvaćeniju definiciju stripa prema Scottu McCloudu, a definicija glasi; “prizori slikovnog ili nekog drugog tipa nanizani u hotimičan poredak s namjerom da prenesu informaciju i/ili da kod gledatelja proizvedu estetski učinak” (Cohn, 2000, 3). Druge definicije navode da se strip najjednostavnije može odrediti kao „priča u slikama” (Munitić, 2010, 11) ili kao „umjetnost slijeda” Eisner (2000, 5). Objašnjava se da se čitanje povezivalo s vještinom čitanja slova. Međutim, poznavanje slova prema Wolfu (1977) a spada pod perceptivnu aktivnost koja čini samo dio čitanja. Stoga čitanje slova čini samo jedan dio aktivnosti čitanja jer se čitati mogu slike, mape, dijagrami te glazbene note (Wolf, 1977, prema Eisner, 2005, 7, 8).

2. Određenje pojma “strip”

Osim definicije stripa, važno je spomenuti i terminologiju koja se koristi za određenje pojma stripa. Najčešće se koriste pojmovi sekvencijalna umjetnost (*sequential art*), grafički roman (*graphic novel*) i strip (*comic book, cartoon*). Termin grafički roman (*graphic novel*) nije osobito popularan kada je riječ o stripu jer je vrlo teško odrediti granice između stripa i romana (Svilar, 2013). Primjerice, roman *Tristram Shandy* je grafički roman jer iako u sebi ne sadrži nikakve vizualne opise naracije, kao što je to slučaj u stripu, sadrži dio grafičkog elementa (Svilar, 2013). Sekvencijalna umjetnost (*sequential art*) definira stripove kao medije koji komuniciraju “jezikom” koji se oslanja na vizualno iskustvo zajedničko i autoru i publici (Eisner, 1985,7). Tom Wolf (1977). navodi kako strip koristi niz slika koje se ponavljaju te prepoznatljive simbole. Kada se oni uvijek iznova koriste za prenošenje slične ideje, one postaju jezično - književna forma i to je ono što čini “gramatiku” sekvencijalne umjetnosti. (Eisner, 1985,8). "Strip" ili *comic book* se koristi kao pridjev koji ima značenje "smiješan" ili kao pridjev koji se odnosi na komičare, što može izazvati zabunu i obično se izbjegava u većini slučajeva ("strip" je dobro ukorijenjena iznimka) (Lyga, 2004, 162). U ovom radu koristit će se pojam strip koji obuhvaća sve karakteristike koje se dodjeljuju grafičkom romanu, stripu ili crtanom romanu.

3. Povijest stripa

Na pojavu stripa najviše je utjecao Guttenbergov izum tiskarskog stroja s pomoću kojega je u 18. stoljeću engleski slikar William Hogarth stvorio nekoliko slika povezanih protagonistom i radnjom (Kelner, 2004.). Tijekom 19. stoljeća romani su se izdavali u nastavcima te su bili ilustrirani. Također su u novinama izlazile kratke priče, odnosno anegdote s ilustracijama. Crtač Richard Felton Outcalt je u časopisima *New York World* te *New York Journal* počeo objavljivati ilustrirane priče za djecu. Epizoda *Veliki pseći cirkus u McGooganovoj aveniji* objavljena 2. lipnja 1896. označava početak modernog stripa (Kelner, 2004.). Kasnije su antologiju stripa činili Harold Foster i Hugo Pratt. Danas je jedna od najuspješnijih strip kuća američki *DC Comics* i neki od autora kao što su Simon Bisley, Ashley Wood, Frank Miller itd. 1935. godine *National Allied Publications* počeo je eksperimentirati s izdavanjem izvornog sadržaja u obliku stripa (Crowell, 2014, 2). I nakon tri godine, točnije 1938. godine stripovi ulaze u prodaju s vlastitim izdavačem *Action Comics #1*, koji je svijetu predstavio popularnog *Supermana*. Crowell navodi kako je objavljivanje *Čovjeka od čelika* službeno lansirao industriju stripova u njenu *Zlatnu eru* i njegov panteon supermoćnih heroja” (Crowell, 2014, 2). *DC Comics* i *Marvel Comics* su nastavili stvarati najmoćniju industriju stripova današnjice.

3.1 Američki strip

Počeci stripa u Americi pojavljuju se krajem 19. stoljeća, kada su se pojedini crteži i karikature počeli objavljivati u novinama i časopisima. U to vrijeme, stripovi su uglavnom bili kratki humoristični crteži ili političke karikature. Poznati *Marvel Comics* osnovan je 1939. godine, a kasnije je stvorio neke od najpoznatijih stripovskih junaka. Osnuće *Marvela* utjecalo je na strip industriju šezdesetih godina prošlog stoljeća. To je bilo razdoblje kada su stripovi postali iznimno privlačni i zabavni za čitatelje, posebno za mlade. Talentirani zanatlije, autori i zvijezde su se udružili kako bi stvorili veliku tvornicu zabave. Međutim, do kraja desetljeća, taj trend je počeo jenjavati, a *Marvelovi* stripovi su izgubili svoju privlačnost kod čitatelja studentske dobi, posebno s pojavom underground stripova (Wright, 2001, 81). U to vrijeme, strip industrija je bila usredotočena isključivo na superjunake, zanemarujući druge žanrove koji su mogli zadržati ili privući odrasle čitatelje. Neki autori stripova su bili nemotivirani za daljnji rad zbog niskog statusa koji je njihov posao donosio. Autori Mazur i Danner u knjizi *Svjetska povijest stripa* spominju kako strip autori tog doba nisu mogli zarađivati pristojan život, nisu dobivali priznanje i slavu kao drugi popkulturni autori u filmu, žanrovskoj literaturi ili čak u

novinskim stripovima. Jedan od takvih autora koji je osjetio nedostatak priznanja bio je Jack Kirby, velika umjetnička sila *Marvela*. Godine 1970. Kirby je napustio *Marvel* i otišao u *DC* gdje mu je ponuđeno da stvori potpuno nove likove. U *DC*-ju, Kirby je razvio svoj serijal *Fourth World*, u kojem je istaknuo teme koje je prethodno razvio u *Marvelovim* stripovima *Fantastic Four* i *Thor* (Danner i Mazur, 2020, 46).

Slika 1. Strip *The Fantastic Four*

Izvor: <https://www.ign.com/articles/2015/08/12/13-comics-to-restore-your-faith-in-the-fantastic-four>

Slika 2. Strip *Thor*

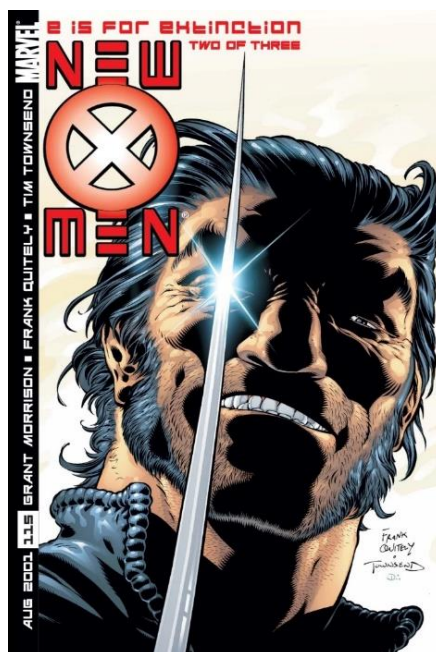
Izvor: <https://www.cbr.com/marvel-comics-thor-funny-moments/>

U isto vrijeme, nova generacija autora stripova počela je mijenjati stil američkog mainstream stripa. Stripovi o superjunacima doživjeli su značajne promjene nakon što su objavljeni *Mračni vitez* i *Čuvari*. Međutim, drugi izdavači i crtači osjetili su priliku da prošire granice mainstream stripa. Odlučili su se za originalne stripove koji su zadržavali naglašene estetske principe, ali su istovremeno imali komercijalnu privlačnost. Među svim tim izdanjima, *Dark Horse Comics* je postigao najviše. Mlada izdavačka kuća osnovana 1986. godine istaknula se antologijskim serijalom *Dark Horse Presents*. *Dark Horse* je tijekom godina postao najpoznatiji po produkciji stripova temeljenih na popularnim znanstveno-fantastičnim filmovima, poput *Aliena*, *Predator-a* i *Zvezdanih ratova*. U kasnim 90-ima i početkom novog tisućljeća, stripovi su doživjeli značajne promjene (Gabilliet,2010). Jedan od ključnih trendova bio je dekomprimirano pripovijedanje, koje je obuhvatilo detaljne akcijske sekvence, dugotrajne dijaloge i filmski stil naracije. U isto vrijeme, grafički romani su sve više utjecali na mainstream strip, a izdavači su počeli objavljivati ukoričene stripove koji su se prodavali u knjižarama. To je rezultiralo širim tržištem i većom fleksibilnošću u stvaranju stripova. Jedan od ključnih autora koji je unio dekomprimirano pripovijedanje u stripove bio je Brian Michael Bendis (Danner i Mazur, 2020, 221). Njegov serijal *Powers*, koji je stvorio zajedno s crtačem Michaelom Avonom Oemingom, kombinirao je kriminalističke elemente s prisutnošću superjunaka. U isto vrijeme, Grant Morrison i crtač Frank Quitely modernizirali su Marvelov serijal *X-Men* sa serijalom *New X-Men*. Odbacili su do tada usvojeni stil kostima superjunaka te se prilagodili filmskim adaptacijama likova što je privuklo pozornost čitatelja. Kasnije, tim *Astonishing X-Men*, kojeg su činili Joss Whedon i John Cassaday, dao je likovima još šarenije kostime. Sve ove stilističke promjene u stripovima bile su rezultat sve veće povezanosti stripova i filmova. (Danner i Mazur, 2020, 227). Marvel je postao platforma s koje su izniknuli veliki holivudski hitovi, a suradnja s filmskom industrijom bila je službeno započeta kada je Walt Disney Company kupio Marvel 2009. godine.

Slika 3. Strip X-Men

Izvor: <https://www.mycomicshop.com/search?TID=183781>

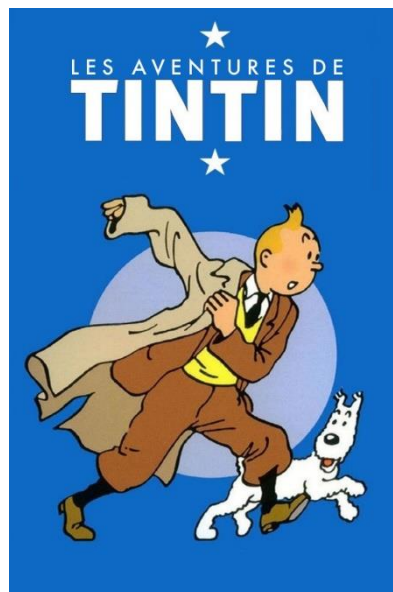
Slika 4. Strip New X-Men

Izvor: https://marvel.fandom.com/wiki/New_X-Men_Vol_1

3.2 Europski strip

3.2.1 Francuska

Jedan od najranijih primjera francuskog stripa ili *bande dessinée* je *Les Aventures de Monsieur Cryptogame*, koji je prvi put objavljen 1843. godine. Autor Laurence Grove u knjizi *Comics in French* spominje jedan od najpoznatijih stripova koji je oblikovao francuski strip - *Tintin* belgijskog autora Hergéa. *Tintin* je prvi put objavljen 1929. godine i brzo postao popularan diljem Francuske i svijeta. Ovaj strip pružio je temelje za mnoge buduće francuske stripove (Grove, 2010).

Slika 5. Strip Tintin

Izvor:<https://www.tvguide.com/tvshows/the-adventures-of-tintin/1000465231/>

Kasnije, odnosno 1962. godine francuski stripovi su priznati kao medij za odrasle i to objavljivanjem stripa *Barbarella* Jean-Claudea Foresta koji je doživio procvat u razdoblju od 1968. do 1975. godine. Međutim, u Francuskoj su stripovi izlazili u obliku časopisa te je postajao standardizirani, komercijalni stil tehnike crtanja stripova. Mnogi mladi autori nisu vidjeli svoju budućnost u komercijalnom okruženju francuskog strip izdavaštva. Jedan od razloga za to bila je njihova želja da se bave drugačijom vrstom posla. Sredinom sedamdesetih

godina prošlog stoljeća osnovana je izdavačka kuća koja je promijenila dotadašnja razmišljanja i htjela dokazati da je knjiga „jača“ od časopisa (Danner i Mazur, 2020, 123). Ilustratori Robial i Cestac te njihov prijatelj Denis Ozanne su 1972. kupili *Futuropolis*, malu parišku knjižaru koja je prodavala rabljene stripove. Odlučili su po uzoru na stara izdanja američkih stripova napraviti nova kolekcionarska izdanja od starih crteža francuskog crtača Edmonda – Francoisea Calvoa. Stare crteže su reproduciralo u crno – bijelo tehniku i tako stvorili interes kod strip autora nove generacije koji su htjeli da se isto učini od njihovih djela. Mladi francuski strip crtači su se u toj situaciji okrenuli manjim izdavačima i avangardnim skupinama te aktivno zagovarali kreativnost i slobodu izraza. *L'Association* skupina bila je izdavačka kuća koja je nastavila s objavama stripa u crno – bijeloj tehnici. Osnovana 1990. godine te je prvi projekt bio objavljivanje strip antologije *Lapin*, a Gallimard je preuzeo vlasništvo nad *Futuropolisom*. Uskoro su se pridružili novi članovi među kojima su Joann Sfar, Jean-Pierre Duffour, Emmanuel Guibert, Vincent Vanoli, François Ayroles i Guy Delisle.

3.2.2 Italija

Talijanski strip, poznat kao *fumetto*, stekao je veliku popularnost i postao jedan od najvažnijih oblika umjetnosti i zabave u Italiji. Prvi talijanski stripovi bili su uglavnom humoristični stripovi i karikature objavljeni u novinama. Jedan od najranijih i najpoznatijih primjera talijanskog stripa je *La Famiglia Fenoglio* koji je prvi put objavljen 1908. godine. Kasnije, talijanski stripovi su postali sve popularniji i raznolikiji te se pojavio potpuno novi aspekt autorskih stripova - *fumetti d'autore* (Danner i Mazur, 2020, 100). Talijanima više nije bilo u interesu stvarati tradicionalni strip već su htjeli dodati elemente američkog stripa. Autor Dino Battaglia pripadao je *venecijanskoj školi* koju su činili mladi autori poput Maria Faustinellia i Alberta Ongara. Oni su htjeli usvojiti nove tehnike crtanja stripa, a jedan od njih bio je i Hugo Pratt, jedan od najuspješnijih autora talijanskog stripa te je imao internacionalnu karijeru (EuropeComics, 2018). Kada se 60-ih godina prošlog stoljeća vratio u Italiju, napisao je i nacrtao *Baladu o slanom moru* u kojoj se prvi put pojavljuje njegov najpoznatiji lik Corto Maltese (Danner i Mazur, 2020, 104).

Slika 6. Strip Corto Maltese

Izvor:corto:https://www.americanas.com.br/produto/4451911137?pfm_carac=hugo-pratt&pfm_page=search&pfm_pos=grid&pfm_type=search_page&offerId=61b081e7d9fd6edeec66ec64

Prattova vizualna estetika bila je snažno oblikovana utjecajem velikih američkih strip majstora, Ono što je razlikovalo Pratta od drugih bili su njegov talent i sposobnost pripovijedanja priče putem crteža. To ga je učinilo jednim od najutjecajnijih autora u svijetu europskih stripova te je potpuno osvojio strip publiku širom svijeta.

3.3 Revolucija u japanskom stripu

Japanski strip, poznat kao manga, postao je jedan od najpoznatijih i najutjecajnijih oblika umjetnosti ne samo u Japanu, već i diljem svijeta. Prvi poznati primjer japanske mange je *Eshinbun Nipponchi* objavljena 1874. godine te je s vremenom postajala sve popularnija među japanskim čitateljima(Boissou,2010). Jedan od ključnih trenutaka u razvoju mange bio je početak objavljivanja časopisa *Shonen Jump* 1968. godine. U to vrijeme je došlo i do izvanredne promjene u svijetu manga umjetnosti. Tradicionalni stil crtanja i teme nadahnuti Disneyjem, popularni u *tezuki-skim* mangama, bili su nadmašeni novim pravcem nazvanim *gekiga* (Boissou, 2010). *Gekiga* je predstavljao revoluciju u svijetu stripa, nudeći čitateljima zreliji sadržaj koji je bio odvažniji i socijalno te psihološki relevantan za mlade. Od 1950. do 1960. godine mlađi čitatelji mangi su počeli zahtijevati više od stripova (Exner, 2021). Njihova interesi su se promijenili, a teško su se pronalazili u tradicionalnim mangama. Tražili su nešto

drugacije, nešto što će zadovoljiti njihovu potrebu za zrelijim sadržajem koji će ih emocionalno i intelektualno izazvati. Da bi zadovoljili tu potražnju, japanski izdavači su odlučili slijediti primjer nekada zloglasne, ali vrlo uspješne manga industrije koja je imala sjedište u Osaki. Na čelu ove promjene bio je Takao Saito, originalni član *gekiga* grupe koja je izdavala časopise koji su sadržavali *noir krimi* (Exner, 2021). Saito je postao glavni dobavljač za *Shūkan Shōnen Magazine*, najprodavaniji naslov među mangama. Uz rastuću popularnost *gekiga* pravca, kategorizacija mangi se sve više proširivala. Nakon jednostavne podjele između *shōnen* (za dječake) i *shojo* (za djevojke) mangi, javile su se *seinen* mange namijenjene mladim muškarcima. Kasnije su se pojavile i *josei* mange usmjerene prema ženskoj publici. Dok je *Weekly Shōnen Magazine* bio nadahnut *gekigama*, *seinen* časopisi su se jednostavno predstavljali kao *manga* (Peterson, 2010). Ova promjena u japanskom stripu označila je prekretnicu u povijesti mange. *Gekiga* je donijela novu estetiku, dublje teme i zrelije priče koje su zadovoljile potrebe čitatelja koji su odrasli uz mange. Ova revolucija je omogućila da manga postane više od dječje zabave i da postane važan dio japanske kulture i umjetnosti. Dok se japanska ekonomija dramatično razvijala, televizija je postajala sve privlačnija za najmlađe čitatelje manga (Danner i Mazur, 2020, 63). Izdavači su bili suočeni s rastućom potražnjom i odlučili su ubrzati proizvodnju, prelazeći s mjesečnih na tjedna izdanja. Shonen mange, za razliku od geg mangi, obično su slijedile osnovne narativne principe i vrijednosti koje su bile sažete u uredničkoj politici *Weekly Shonen Jumpa*. Ta politika je naglašavala važnost *Yajo* (prijateljstva), *Doryuko* (napora ili ustrajnosti) i *Shori* (pobjede) (Danner i Mazur, 2020,65).

Slika 7. Manga Harenchi Gauken

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Harenchi_Gakuen

Slika 8. Manga Weekly Shonen Jump

Izvor: https://ippo.fandom.com/wiki/Weekly_Sh%C5%8Dnen_Magazine

Shonen mange su postale ne samo izvor zabave, već i snažan alat za prenošenje moralnih vrijednosti i inspiraciju za mlade čitatelje. Kroz avanture hrabrih junaka, ovi serijali su promovirali važnost prijateljstva, napora i održavanje pozitivnog duha čak i u najtežim situacijama. Ova evolucija *shonen* mange je odraz društvenih promjena u Japanu, ali i globalnoj popularnosti japanske kulture. *Shonen* mange su postale simbol japanskog stripa i oblikovale su ukus i očekivanja mladih čitatelja širom svijeta.

4. Strip u Hrvatskoj

Razvoj stripa u Hrvatskoj pratio je globalne trendove, ali je također bio oblikovan specifičnim društvenim, političkim i kulturnim okolnostima. Strip umjetnost u Hrvatskoj razvijala se zahvaljujući talentiranim umjetnicima i njihovom iznimnom stvaralaštvu. Jedan od najistaknutijih među njima bio je Andrija Maurović, čiji je opus vrsnog ilustratora obogatio domaći strip. No, Maurović nije bio jedini veliki umjetnik koji je obogatio zagrebački strip krug. Walter Neugebauer, u suradnji s bratom Norbertom, Brankom Kovačem i Marcelom Čuklijem, također je ostavio trajni pečat na domaćoj strip sceni. Početkom pedesetih godina prošlog stoljeća, iz zagrebačkog strip kruga proizašao je i domaći crtani film. Walter kao crtač i Norbert kao tekstopisac pridružili su se stripu kao suradnici u listovima *Oko*, dječjim priložima *Novosti* i *Hrvatskom dnevniku*. Godine 1938. pokrenuli su vlastiti list pod nazivom *Veseli vandrokaš* koji je izašao u ukupno 65 brojeva. Njegov kratkotrajni nasljednik *Novi vandrokaš* doživio je samo devet brojeva. (Aljinović i Novaković, 2012).

Slika 9. Strip Veseli vandrokaš

Izvor: http://skab612.com/index.php?site=bsp_popisi_naslovnice&oznaka=VV

Slika 10. Tjednik Zabavnik

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Politikin_Zabavnik

Međutim, da bi prebrodili teškoće nastale naglim poskupljenjem papira i povećanjem troškova grafičke proizvodnje u jesen 1939. godine, *Mickey strip* i *Oko* spojili su se u novi tjednik pod nazivom *Mickey strip - Oko*. U proljeće 1943. godine u Zagrebu se počinje objavljivati *Zabavnik*, tjednik novinskog formata. Taj tjednik je bio obogaćen vrhunskim stripovima Andrije Maurovića, Waltera Neugebauera i Ferde Bisa, a kasnije su im se pridružili radovi Alberta Kinerta. Scenarije za stripove povijesnog, pustolovnog i humorističkog sadržaja pisali su Stanko Radovanović - Žrnovački, Norbert Neugebauer, Franjo Fuis i Marcel Čukli (Aljinović, 2011). *Zabavnik* je izlazio sve do svibnja 1945. godine i predstavlja vrhunac domaćeg stvaralaštva u području stripa i stripovskog izdavaštva.

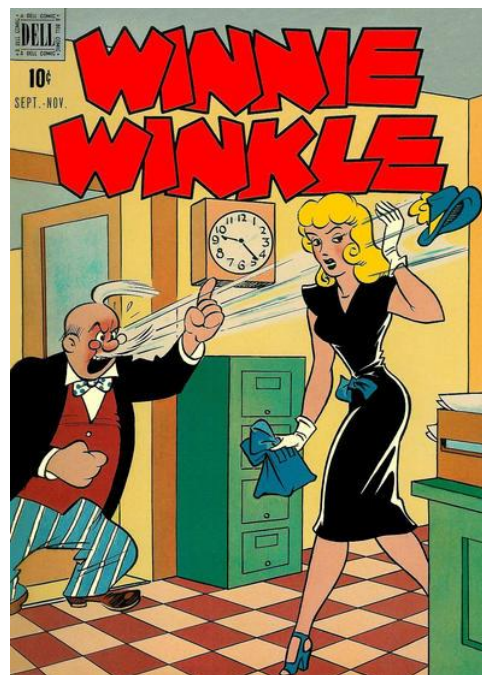
4.1 Dolazak stripova u *Jutarnji list*

Autori Aljinović i Novaković u knjizi "*Kad je strip bio mlad*" napisali su poglavlje o pojavi dva značajna stripa u *Jutarnjem listu*. 5. kolovoza 1923. godine *Jutarnji list* je odlučio svojim čitateljima ponuditi novi prilog. Priča pod nazivom *Zločesti Ivica na moru - Neočekivano kupanje* bila je prikazana preko cijelog novinskog lista (Aljinović i Novaković, 2012, 31). Strip je prikazan u stilu koji je predstavljao nešto novo i do tada neviđeno na ovim prostorima. Tjedan nakon je objavljen novi nastavak te su pustolovine malog Ivica postale dio nedjeljnih izdanja *Jutarnjeg lista*. U to vrijeme, *Jutarnji list* je bio uređivan kao komercijalni informativni list, s naglaskom na najnovijim vijestima iz zemlje i svijeta, lokalnim događanjima te sadržajima koji privlače širu publiku. Urednik Eugen Demetrović, svjestan velike popularnosti *comicsa* u američkim novinama, odlučio je isprobati tu novost. Odabran je strip Martina Brannera pod nazivom *Winnie Winkle* (Aljinović i Novaković, 2012, 31).

Slika 11. Strip Zločesti Ivica na moru – Neočekivano kupanje

Izvor: <http://www.stripforum.hr/leksikon/povijest-hr-stripa/1-generacija/mali-ivic/>

Slika 12. Strip Winnie Winkle

Izvor: <https://www.markcarlson-ghost.com/index.php/2017/02/26/winnie-winkle/>

Serijal je već od 1920. godine izlazio u dnevnim novinama u obliku humorističnih pasica. 1922. godine odlučeno je da se nedjeljnom stripu dodaju uobičajene nedjeljne stranice (tzv. "sunday page"). Iste godine, autor stripa odlučio je da će junakinja stripa dobiti brata koji će biti glavni lik u nedjeljnim izdanjima stripa.

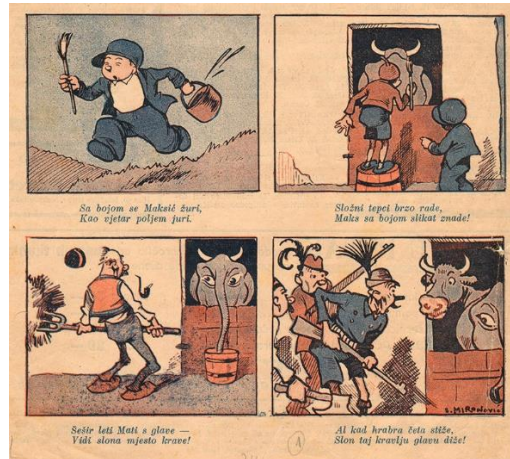
4.2 Zaboravljeno desetljeće stripa u Hrvatskoj

Maks i Maksić bili su prvi crtani junaci koji su svojim pojavljivanjem u hrvatskim publikacijama zapečatili put domaćem stvaralaštvu i prihvaćanju stripa kao popularne literature. Autor ovog strip serijala bio je ilustrator Sergej Mironovič Golovčenko. Autori Aljinović i Novaković navode kako su navedeni stripovi utjecali na povijest hrvatskog stripa. Nemirni dječaci Maks i Maksić prvi su se put pojavili 4. travnja 1925. godine u *Koprivi* (Aljinović, 2011).

Slika 13. Naslovnica stripa *Maks i Maksića*

Izvor: <http://www.stripforum.hr/leksikon/povijest-hr-stripa/1-generacija/maks-i-maksic/>

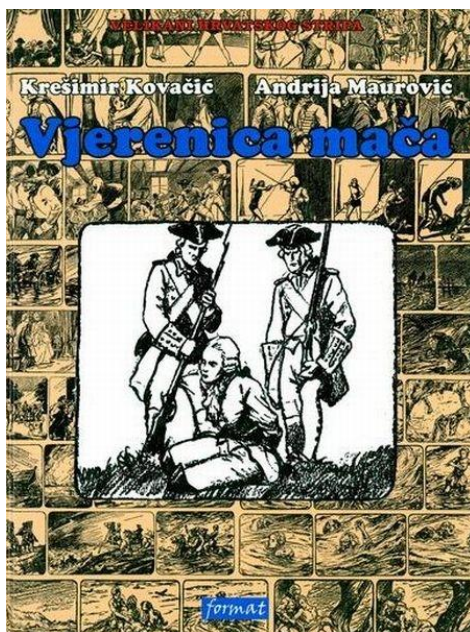
Slika 14. Strip Maks i Maksić

Izvor: <http://www.stripforum.hr/leksikon/povijest-hr-stripa/1-generacija/maks-i-maksic/>

Čitatelji humorističkog tjednika s nestrpljenjem su svaki tjedan pratili zabavne zgrade *Maksa i Maksića*. Ovaj strip sada se smatra ključnom točkom u kontinuiranom razvoju hrvatskog stripa, iako je važno napomenuti da sam pojam *strip* u Hrvatskoj još nije bio prisutan u to vrijeme. Ovi stripovi bili su pravi dar za djecu ispunjavajući stranice humorističkih novina ranih dvadesetih godina 20. stoljeća. *Maks i Maksić* je strip koji je temeljen na svjetski poznatoj slikovnici o Maksu i Moricu (Max und Moritz) autora Wilhelma Buscha. Njegovo djelo imalo je nekoliko izdanja u Hrvatskoj početkom 20. stoljeća, a jedno od njih objavila je *Kopriva* 1924. godine (Aljinović, 2011). Objavljivanje *Maksa i Maksića* ideja je tadašnjeg vlasnika i izdavača *Koprive*, Slavka Veresa koji je također bio njihov urednik. Veres je prepoznao uspješnost sličnog poteza *Jutarnjeg lista* s uvođenjem serijala *Ivičine pustolovine* te je shvatio da i *Kopriva* treba ponuditi privlačan sadržaj za djecu koji će biti redovito prisutan u svakom broju novina. Unatoč njihovim naivnim i bezopasnim podvalama, *Maks i Maksić* su stekli vjernu publiku među djecom, što je potaknulo *Koprivu* da 1926. godine objavi posebno izdanje slikovnice stripova s njihovim pustolovinama. Druga knjiga pod naslovom *S. Mironović - Nove pustolovine Maksa i Maksića* objavljena je 1928. godine, treća 1929. godine, a četvrta samo tjedan dana nakon iznenadne smrti autora 1937. godine. (Aljinović i Novaković, 2012, 72)

4.3 *Vjerenica mača* - dan kada se pojavio strip

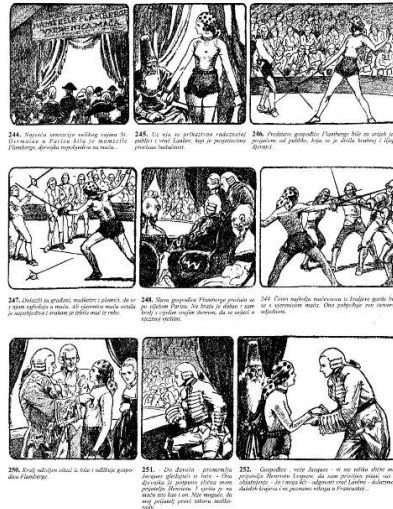
Dok su politički nemiri potresali svijet, a tehnološki napredak donosio nove izume, u Hrvatskoj se 1935. godine dogodio značajan korak u svijetu slikovnih priča. Tog 12. svibnja 1935., u zagrebačkim *Novostima*, objavljen je prvi hrvatski realistički strip - *Vjerenica Mača*. Redakcija *Novosti* uložila je mnogo truda i sredstava kako bi ovaj strip bio originalan i zanimljiv čitateljima. Macan (2007) navodi kako je *Vjerenica Mača* predstavljala klasičan početak povijesne pustolovno-romantične priče, obilježene akcijom, ljubavnim prizorima, zapletima i neočekivanim obratima. Takve priče bile su popularne u to vrijeme, kako u romanima tako i u filmovima. Sada se, izuzevno, pojavio i ovaj novinski strip koji je pružao istu vrstu uzbudljive priče, ali u slikovnom formatu. Iako se u to vrijeme još nije koristio pojam *strip* za ovu novu slikovnu naraciju, čitatelji su već ranije bili upoznati s pričama ispričanim u nizu crteža. Lansiranje crtanog serijala u dnevnim nastavcima, kao medijska inovacija u *Novostima*, dogodilo se u trenutku kada je takav poduhvat bio više nego dobrodošao (Aljinović i Novaković, 2012, 81).

Slika 15. Naslovnica stripa *Vjerenica mača*

Izvor: <https://www.stripovi.com/enciklopedija/strip/velikani-hrvatskog-stripa-album-mahr-1-vjerenicamaca/30566/0/>

Mam'zelle Flamberg

Slika 16. Strip Vjerenica Mača

Izvor: <https://www.stripovi.com/enciklopedija/strip/velikani-hrvatskog-stripa-album-mahr-1-vjerenicamaca/30566/0/>

Unatoč posljedicama svjetske ekonomske krize koje su se osjećale i u Hrvatskoj tih tridesetih godina, publika je bila otvorena za raznoliku ponudu proizvoda iz područja masovne kulture. Tada su privlačile riječi poput "novo", "senzacionalno", "nezaboravno". Najatraktivniji oblik javne zabave bile su kino projekcije koje su u to vrijeme tek nedavno dobile zvuk, a njihovi sadržaji privlačili su brojne gledatelje. Stoga je *Vjerenica Mača* predstavljala novi oblik zabave koji se uklopio u duh vremena. Iako je taj prvi hrvatski realistički strip još uvijek nosio nazive kao što su "roman u slikama", "novinski film" ili "crtani roman", nije bilo sumnje da je predstavljao značajan korak prema razvoju stripa kao posebnog medijskog oblika (Macan, 2007). Autori *Vjerenice Mača* postavili su temelje za budući rast i razvoj stripa u Hrvatskoj, otvarajući vrata brojnim crtanim serijalima koji će pratiti čitatelje i oduševljavati ih svojim slikovitim pričama.

4.4 Strip od devedesetih do danas

Osamdesetih godina prošlog stoljeća, pojavljuje se tzv. *Novi val* stripa u Hrvatskoj. Mladi autori, poput Igora Kordeja, Darka Macana i Esada T. Ribića, donose nove teme, stilove i narativne pristupe. Njihovi radovi bili su često mračni, socijalno angažirani i istraživali su različite žanrove. Strip u Hrvatskoj je sve do početka devedesetih bio vrlo uspješan, a nakon ratnih događanja uslijedio je potpuni kolaps tržišta. Iz tog razloga su brojni poznati autori odselili u inozemstvo kao što su Edvin Biuković, Goran Sudžuka, Esad Ribić i ostali (Krešić, 2007). O situaciji u Hrvatskoj Krešić navodi sljedeće; “Zadnjih desetak godina obilježilo je Novo hrvatsko podzemlje (fanzin/magazin), Endem, redovno održavanje izdavačkog sajma 'Crtani romani šou', mladi Festival stripa u Makarskoj te, pogotovo u zadnje vrijeme, brutalna komercijalizacija tržišta, prevođenje kvalitetnih inozemnih izdanja te objavljivanje istih u pretežno tvrdim ukoričenjima, sve u nadi kako će se stvoriti kolekcionarsko tržište.” (Krešić, 2007.) U Hrvatskoj je danas jedna od najuspješnijih strip izdavačkih kuća *Fibra*, osnovana 2006. u Zagrebu (Fibra, službena stranica). Osnivač i urednik Marko Šunjić naglašava kako *Fibra* nastoji na tržište staviti stripove koji su neobjavljeni i široj javnosti manje poznati, oslanjajući se prvenstveno na autorski i umjetnički potencija (Fibra, službena stranica). S takvim pristupom stvara se sve veća publika zainteresirana za strip. U Hrvatskoj se održavaju brojni strip festivali i događaji koji promiču strip kao umjetnost i okupljaju ljubitelje stripa. Među najpoznatijima su *Zagreb Comic Con* i *Animafest Zagreb* koji imaju posebne programe posvećene stripovima.

5. Prethodna istraživanja

Istraživanje koje su 2017. objavili Botzakis, Savitz i Low (2017) pod nazivom *Adolescents Reading Graphic Novels and Comics*, a koje je provedeno na Sveučilištu u Kaliforniji ispitalo je studente koliko čitaju te koliko im to pomaže u obavljanju fakultetskih zadataka i procesa učenja. Zaključuje se da mlađe generacije pokazuju puno više interesa za grafičke romane u odnosu na prijašnjih desetak godina. Također, čitanje grafičkih romana se pokazuje korisnim kod prisjećanja informacija te jačanja pamćenja. Rezultati iz upitnika su također pokazali da studenti čitanje grafičkih romana smatraju vrlo zabavnim, ugodnim i informativnim. Naglasili su i da bi voljeli da se grafički romani uvedu u obveznu literaturu umjesto tradicionalnih udžbenika za učenje jer smatraju da bi na taj način lakše zapamtili potrebne informacije.

U izvješću *The Most Surprising Comic Book Demographic Statistics and Trends (SAD)* (2023) koje se poziva na istraživanja provedena 2015. godine diljem Sjedinjenih Američkih Država pokazuje da je 57,9% čitatelja stripova pohađalo fakultet. Ova je statistika značajna u kontekstu demografske statistike stripova jer ukazuje da većina čitatelja stripova ima višu razinu obrazovanja. Zaključuje se da stripovi nisu samo oblik zabave za djecu, već da u njima uživaju i odrasli koji su pohađali koledž. To bi mogao biti pokazatelj da stripovi postaju sve popularniji među odraslima i da industrija raste.

Posljednja studija koja je u ovome radu izdvojena kao značajna govori o identifikaciji sa strip junacima. Iako je istraživanje objavljeno 1989., tema je još uvijek aktualna. Belk (1989) svoje istraživanje temelji na prigodnom uzorku od 129 studenata dodiplomskih studija sa svih smjerova i 154 studenta MBA studija na velikom zapadnom američkom sveučilištu. Ukupno 31% studenata bile su žene, a srednja dob bila je 22 godine. Četrdeset i dva posto diplomanata bile su žene, a srednja dob bila je 27 godina. Sudionici su zamoljeni da se prisjete opsega pročitanih stripova u prošloj godini. Prijavljene modalne čitanosti stripova (6 ili više brojeva godišnje) bile su 8 do 15 za dodiplomske i 8 do 12 za diplomatske studente. Manje od jedne četvrtine kombiniranog uzorka ne slaže se s izjavom: "Nekoć sam čitao stripove svaki tjedan." Ovo sugerira da su sadašnji studenti vjerni čitatelji stripova. Na temelju ovih istraživanja će se u nastavku rada istražiti kakva je čitanost stripa kod studenata na Sveučilištu u Zadru te će se dobiveni rezultati usporediti s rezultatima iz prethodnih istraživanja.

6. Istraživanje

6.1 Svrha i cilj istraživanja

Cilj ovog završnog rada je istražiti čitanost (popularnost) stripa među studentskom populacijom na Sveučilištu u Zadru. U empirijskom dijelu će se istražiti navike i interesi čitanja stripova uz pomoć upitnika.

6.1.2 Istraživačka pitanja

1. Kakve su čitateljske navike stripa te čitateljski interesi među studentima na Sveučilištu u Zadru?

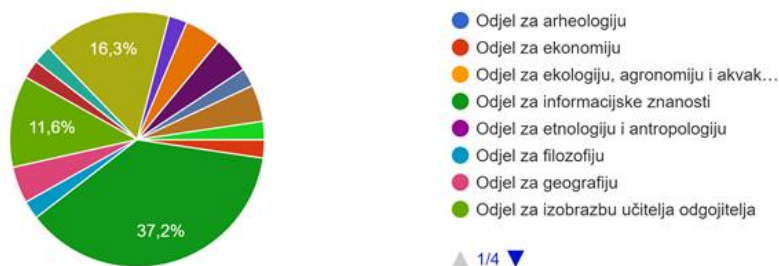
2. Kakve su navike kupovanja stripa među studentima na Sveučilištu u Zadru?

6.2 Metodologija

Istraživanje je provedeno putem online ankete koja je podijeljena u grupama Odjela za informacijske znanosti, Odjela za psihologiju te u Facebook grupi Sveučilišta u Zadru. Anketa se sastojala od 23 pitanja te je podijeljena u tri dijela. Prvi dio se odnosi na demografske podatke ispitanika (studij, godina studija, spol,) nakon kojeg slijedi drugi dio s pitanjima o navikama čitanja te trećeg dijela koji se odnosi na ispitanike koji čitaju strip. Anketirano je ukupno 43 ispitanika.

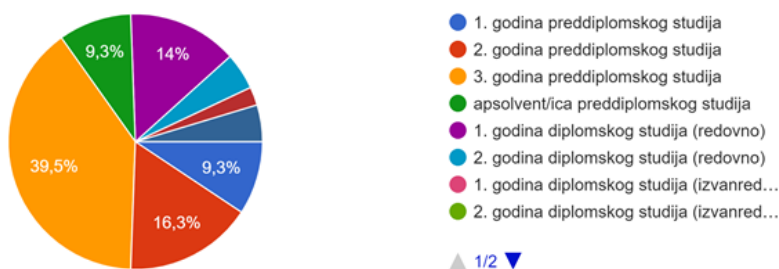
6.3 Rezultati istraživanja

Prva 3 pitanja odnosila su se na demografske pokazatelje poput studija, studijske godine te spola. Najveću zainteresiranost za anketu su pokazali studenti s Odjela za informacijske znanosti, ukupno njih 16 (37,2 %). Slijede ih studenti s Odjela za psihologiju kojih je ukupno 7 (16,3 %) te studenti Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja, ukupno njih 5 (11,6%). Sudjelovali su i studenti s Odjela za germanistiku (2), Odjela za klasičnu filologiju (1), Odjela za povijest (1), Odjela za geografiju (2), Odjela za filozofiju (1), Odjela za sociologiju (1), Odjela za turizam i komunikacijske znanosti (1), Pomorskog odjela (2), Odjela za anglistiku (1), Odjela za francuske i frankofonske studije (1) te Odjela za ekonomiju (1). (*Grafikon 1.*)

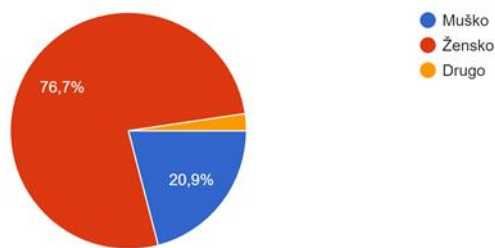
Grafikon 1. Studijski smjer

Najveći broj ispitanika je na 3. godini preddiplomskog studija, njih 17 (39,5%), 7 ih je na 2. godini preddiplomskog studija, 6 na 1. godini diplomskog studija, 4 na 1. godini preddiplomskog studija, 4 na apsolventskoj godini preddiplomskog studija, 2 na 2. godini diplomskog studija, 2 na 2. godini poslijediplomskog studija te 1 na apsolventskoj godini diplomskog studija. (Grafikon 2.)

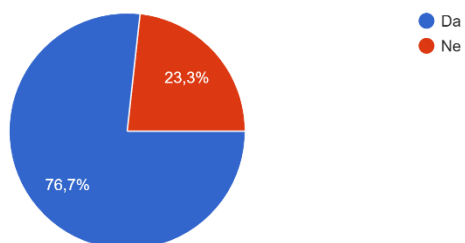
Grafikon 2. Godina studija

U istraživanju su sudjelovale 33 žene te 9 muškaraca što pokazuje da su žene pokazale veći interes za istraživanje na ovu temu. (Grafikon 3.)

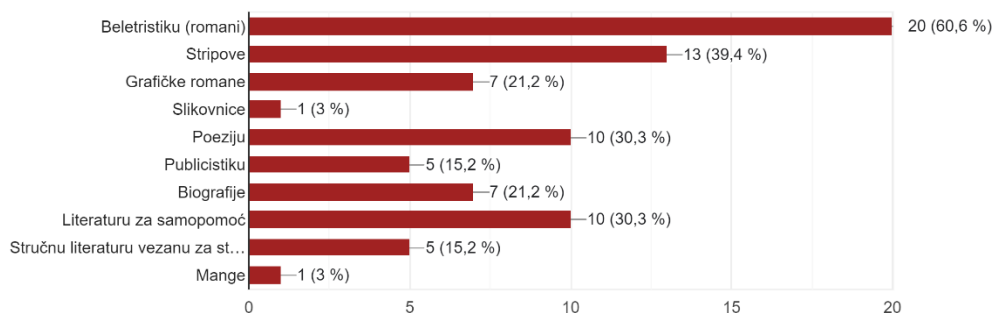
Grafikon 3. Spol

U drugom dijelu ankete na temu čitanja nastojalo se doznati vole li studenti čitati te koju vrstu literature najčešće čitaju. Četvrto pitane je glasilo „volite li čitati“ na što je 33 ispitanika odgovorilo potvrdno, dok je 10 ispitanika odgovorilo sa „ne“. (*Grafikon 4.*)

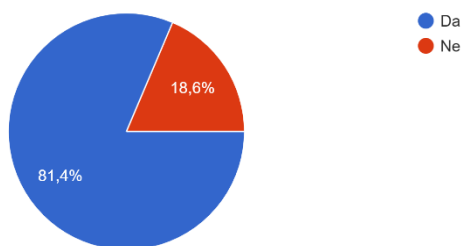
Grafikon 4. Vole li studenti čitati

Ispitanici koji su odgovorili potvrdno na prethodno pitanje, nastavljaju na peto pitanje „što najviše volite čitati“. Najveći dio ispitanika, njih 20, navodi da najviše čita beletristiku (romane), njih 13 navodi stripove, 10 poeziju, 10 literaturu za samopomoć, 7 grafičke romane, 7 biografije, 5 publicistiku, 5 stručnu literaturu vezanu za studiranje. Najmanje interesa ispitanici su pokazali za slikovnice (1) te mangle (1). (*Grafikon 5.*)

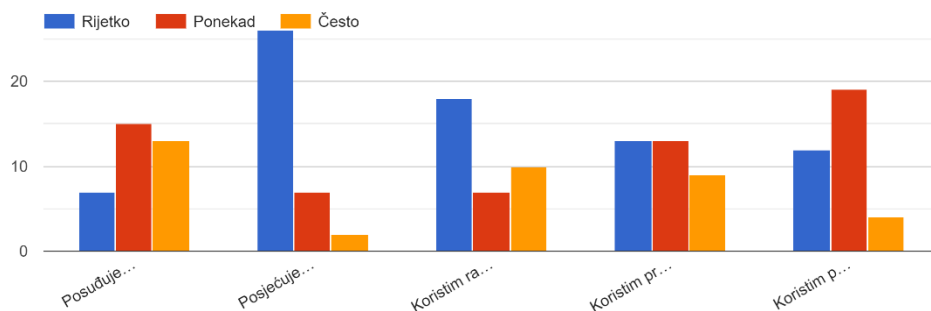
Grafikon 5. Vrste literature koju studenti najviše vole čitati

Šesto pitanje se odnosilo na članstvo studenata u knjižnicama kako bi se ispitalo jesu li studenti članovi knjižnica te koje usluge knjižnica koriste. 35 ispitanika tvrdi da je učlanjeno u neku od knjižnica, dok njih 8 tvrdi da nije član nijedne knjižnice. (*Grafikon 6.*)

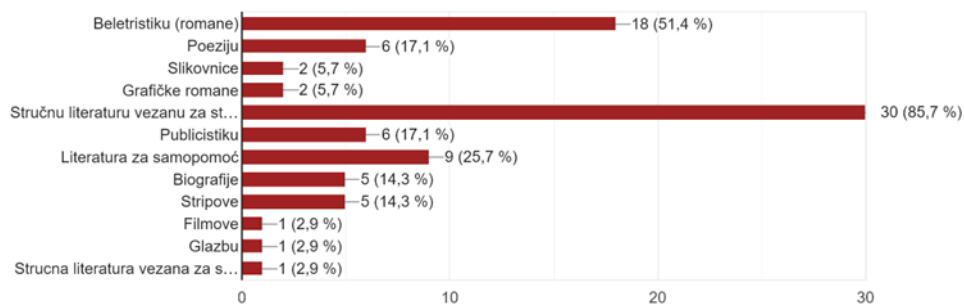
Grafikon 6. Članstvo studenata u knjižnicama

Nadalje, u sedmom pitanju studente se pitalo koje usluge knjižnice najviše koriste. 15 ispitanika tvrdi da ponekad posuđuje građu u knjižnici, 13 često, a njih 7 rijetko. Čak 26 studenata tvrdi da rijetko posjećuje događanja u knjižnicama, dok njih 7 ponekad, a 2 ispitanika često. 18 ispitanika tvrdi da rijetko koristi računalo za rad u knjižnici, 7 ponekad te njih 10 često. 13 ispitanika rijetko koristi prostor čitaonice za rad, 13 ponekad, često njih 9. Što se tiče pomoći knjižničara, 12 ispitanika se rijetko obrati knjižničaru za pomoć, 19 ponekad, a samo 4 ispitanika često pita knjižničara za pomoć kada su u pitanju studentske obveze. (*Grafikon 7.*)

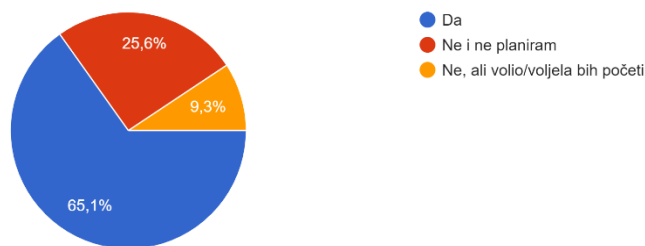
Grafikon 7. Korištenje usluga knjižnica

Osmo pitanje je zahtijevalo od studenata da navedu koju vrstu građe najčešće posuđuju u knjižnicama. 30 studenata tvrdi da u knjižnicama najviše posuđuju literaturu vezanu za studiranje. Zatim, njih 18 najviše posuđuje beletristiku (romane), 9 literaturu za samopomoć, 6 poeziju, 6 publicistiku, 5 biografije te njih 5 stripove. Najmanje se posuđuju slikovnice (2), grafički romani (2), filmovi (1), glazba (1) te stručna literatura vezana za studiranje, a koja nije potrebna za prolaz fakulteta (1). (Grafikon 8.)

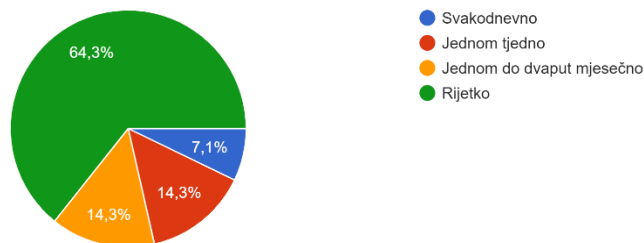
Grafikon 8. Građa koju studenti najčešće posuđuju u knjižnici

U drugom dijelu ankete koji se odnosio na navike čitanja stripa, 28 ispitanika tvrdi da su nekad čitali stripove, dok njih 11 tvrdi da nisu nikad čitali stripove i da ne planiraju. 4 preostala ispitanika tvrdi da nisu nikad, ali da bi voljeli početi. (Grafikon 9.)

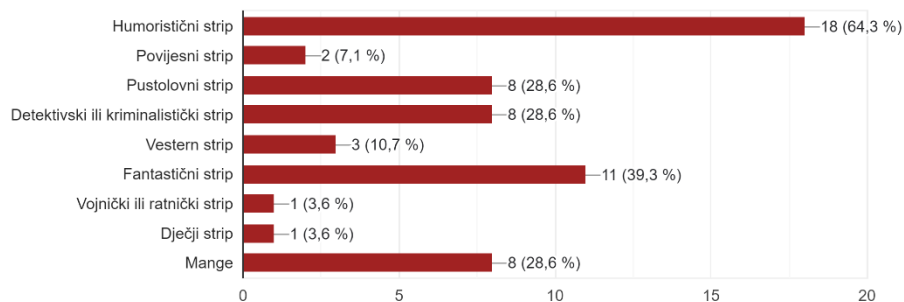
Grafikon 9. Čitanje stripa

Od 28 ispitanika koji su odgovorili da su nekad čitali stripove ili da bi voljeli početi, njih 18 tvrdi da rijetko čitaju strip. 4 tvrdi da ih čitaju jednom do dvaput mjesečno te njih 4 da ih čitaju jednom tjedno. Najmanje ispitanika (2) tvrdi da ih čitaju svakodnevno. (Grafikon 10.)

Grafikon 10. Učestalost čitanja stripa

Jedanaesto pitanje se odnosilo na žanrove stripa, najčitaniji među ispitanicima je humoristični strip kojeg navodi 18 ispitanika, zatim ih 11 navodi fantastični strip, njih 8 pustolovni strip, 8 detektivski strip te njih 8 mange. Najmanje se čitaju vestern stripovi (3), povijesni (2), ratnički (1) te dječji strip (1). (Grafikon 11.)

Grafikon 11. Najčitaniji žanrovi stripa

U dvanaestom pitanju se od ispitanika tražilo da odgovore na pitanje postoji li, po njihovom mišljenju, razlika između grafičkog romana i stripa te da navedu svoju definiciju istih. 15 ispitanika tvrdi da razlika postoji te su naveli svoju definicije. Primjeri odgovora su:

Ispitanik 3. " Razlikuju se, no jako su slični. Smatram kako je grafički roman većinom duži nego strip, a slični su po tome što oboje sadržavaju ilustracije. "

Ispitanik 4. " Strip češće povezujem s onim stripovima s kioska ili u nastavcima općenito, a grafički roman kao cjelinu. "

Ispitanik 6. " Grafički romani su duže priče i bave se kompleksnijim temama , a stripovi su kraći i jednostavniji. "

Ispitanik 7. " Stripovi su kraći i često se objavljuju u periodičnim publikacijama, a grafički romani su duži i objavljuju se kao samostalne knjige. "

Ispitanik 9. " Da, strip se više koristi slikama kako bi ispričao priču i ima manje teksta, dok grafički roman više koristi riječi, a slike uglavnom služe za vizualizaciju nečeg bitnog u radnji. "

Ispitanik 10. " Grafički roman označava strip koji je duži te je ispričana u tekstu popraćen slikama, dok je strip manjeg opsega. "

Ispitanik 14. " Stripovi su češće kraći te se izbacuju periodično i u serijalima. "

Ispitanik 17. " Strip je kombinacija ilustracija i teksta gdje jedno nadopunjuje drugo. "

Ispitanik 21. " Grafički roman znaci samo dugačka prica u slikama ili roman u formatu stripa "

Ispitanik 27. " Grafički roman jest dužeg sadržaja, sadrži "gotovu" radnju, a strip izlazi u kraćim izdanjima kao dio nekog serijala. "

Ispitanik 30. " Strip izlazi serijski, grafički roman izlazi u komadu. "

Ispitanik 32. " Postoji, grafički roman je duži od stripa te je grafički roman zapravo priča prikazana u obliku stripa. "

Ispitanik 35. " Grafički roman shvaćam više kao umjetnost, a strip kao zabavu. "

Ispitanik 36. „Grafički romani su duži, a stripovi se obično objavljuju u kraćim izdanjima i cijelom serijalu. Grafički romani istražuju nekakve složenije teme, dok se stripovi češće fokusiraju na jednostavniji sadržaj.“

Nadalje, 3 ispitanika nije posve sigurno postoji li razlika između grafičkog romana i stripa ili ne, ali navode svoje definicije. Primjeri takvih odgovora su:

Ispitanik 8. “ Ne znam točnu razliku između grafičkog romana i stripa, ali pretpostavljam da je grafički roman većeg obujma to jest da je duži te da ima formu poput klasičnih romana, dok su stripovi kraći i u nastavcima.“

Ispitanik 41. “ Vjerojatno postoji razlika, ali nisam siguran koja je ali po nekom mom mišljenju u grafičkim romanima je veći naglasak na priči dok je u stripovima jednako važna i priča i crtež.“

Ispitanik 42. “ Mislim da stripovi često imaju epizodnu strukturu, dok grafički romani često imaju kontinuirane radnje. Stripovi su općenito manje fokusirani na tekstualni sadržaj.“

9 ispitanika nije znalo odgovor na pitanje te nisu naveli svoje definicije. Primjeri takvih odgovora su:

Ispitanik 13. “Nez.“

Ispitanik 19. “Ne znam.“

Ispitanik 23. “Ne znam.“

Ispitanik 25. “ Nisam siguran.“

Ispitanik 26. “ Smatram da je "definicija" sama po sebi diskutabilna jer su u pitanju opsežni detalji kulturološko-socijalnog tipa. Za definiciju bih trebala biti poznavateljica općeg razvoja takve literature te njezinog utjecaja unutar raznih socijalnih skupina, kultura ili jezika.“

Ispitanik 31. “Ne znam.“

Ispitanik 37. “Ne znam.“

Ispitanik 38. "Ne znam."

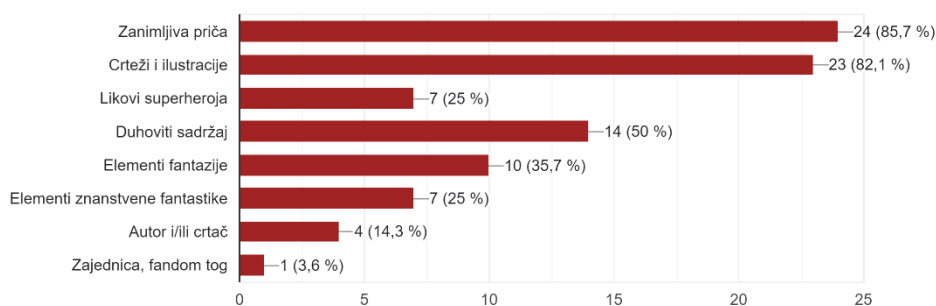
Ispitanik 39. "Ne znam."

2 ispitanika tvrdi da razlika ne postoji i također ne navodi svoju definiciju ili obrazloženje. Primjeri takvih odgovora su:

Ispitanik 22. "Ne."

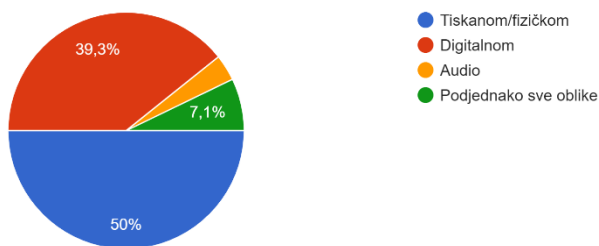
Ispitanik 24. "Ne postoji."

Trinaesto pitanje se odnosilo na karakteristike stripa, odnosno koje karakteristike stripa najviše motiviraju na čitanje. Glavna karakteristika je zanimljiva priča koju navodi 24 ispitanika. 23 ispitanika navodi crteže i ilustracije, 14 duhoviti sadržaj, 10 elemente fantazije, 7 elemente znanstvene fantastike te 7 likove superheroja. 4 ispitanika navode autora ili crtača, a 1 ispitanik navodi zajednicu. (Grafikon 12.)

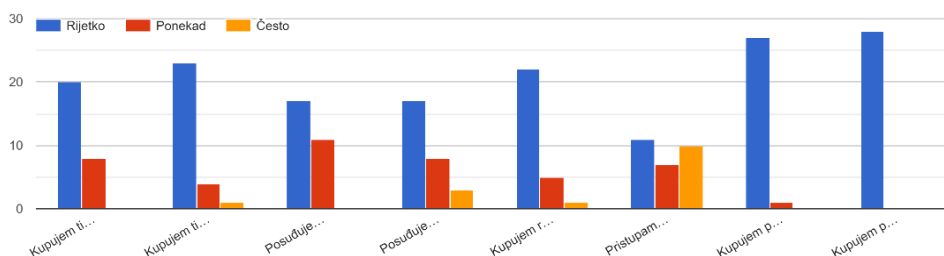
Grafikon 12. Karakteristike stripa koje motiviraju na čitanje

Četrnaesto pitanje ankete tražilo je od ispitanika da odgovore u kojem obliku najčešće čitaju strip. Najveći broj ispitanika, njih 14, čita strip u tiskanom obliku, a 11 u digitalnom. 2 ispitanika tvrdi da čita podjednako sve oblike. Samo 1 ispitanik navodi da strip čita u audio obliku.

Grafikon 13. Najčešći oblik stripa za čitanje

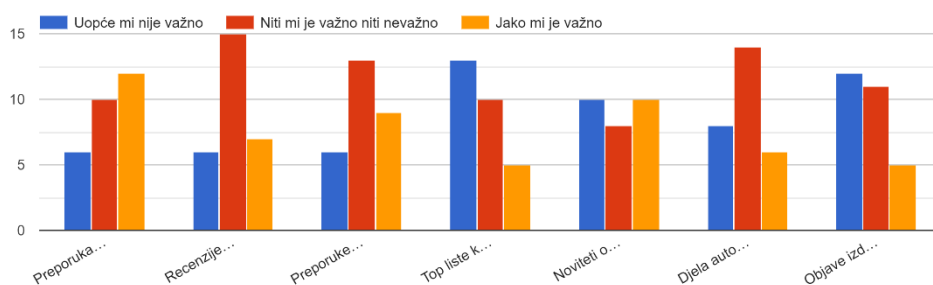
Petnaesto pitanje se odnosi na način nabave stripova na koje su ispitanici mogli odgovoriti s *rijetko, ponekad ili često*. 28 ispitanika rijetko kupuje stripove putem audio aplikacija, 27 rijetko kupuje putem online aplikacija. 23 ispitanika rijetko kupuje tiskane stripove u hrvatskim knjižarama ili web shopu, 8 ponekad. Što se tiče kupnje tiskanih stripova u stranim knjižarama ili web shopu, 22 ispitanika ih kupuje rijetko, 4 ponekad i 1 često. 22 ispitanika rijetko kupuje rabljene stripove, 5 ponekad te 1 često. 17 ispitanika rijetko posuđuje od prijatelja, dok njih 11 ponekad. Također, 17 ispitanika rijetko posuđuje stripove u knjižnici, njih 8 ponekad, 3 često. (Grafikon 14.)

Grafikon 14. Način nabave/pristupa stripovima

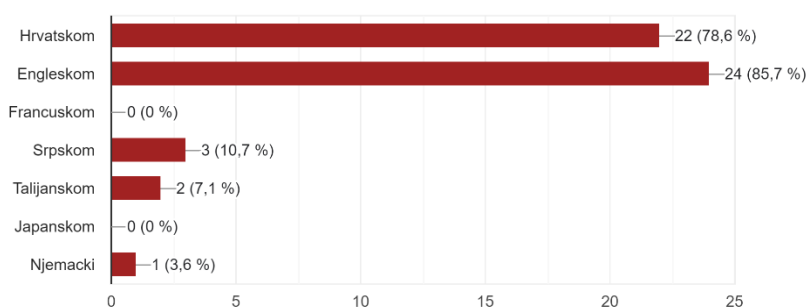
Nadalje, u šesnaestom pitanju ispitalo se koliko su ispitanicima važni određeni čimbenici kada biraju strip za „sljedeće“ čitanje. Preporuku prijatelja je 12 ispitanika navelo kao jako važan čimbenik, 10 navodi da im je niti važno niti nevažno, dok njih 6 navodi kako im uopće nije važno. Recenzije na specijaliziranim portalima 15 ispitanika nije niti važno niti nevažno, 7 ispitanika je jako važno, 6 uopće nije važno. Preporuke na društvenim mrežama 13 ispitanika navodi ni kao važno niti nevažno, 9 kao jako važno, 6 uopće nije važno. Top liste koje se objavljuju u medijima 13 ispitanika uopće nije važno, 10 niti važno niti nevažno, a 5 njih navodi

kao jako važno. Novitete o strip junaku kojeg ispitanici vole/prate 10 navodi kao jako važan čimbenik. Također, njih 10 navodi kako im uopće nije važno, a 8 kao niti važno niti nevažno. Djela autora kojeg volim/pratim 14 njih navodi kao niti važno niti nevažno, 8 kao uopće nije važno, dok njih 6 kao jako važno. Objave izdavača kojeg volim/pratim 12 ispitanika uopće nije važno, 11 tvrdi da im je niti važno niti nevažno, a 5 jako važno. (Grafikon 15.)

Grafikon 15. Čimbenici za odabir „sljedećeg“ stripa za čitanje

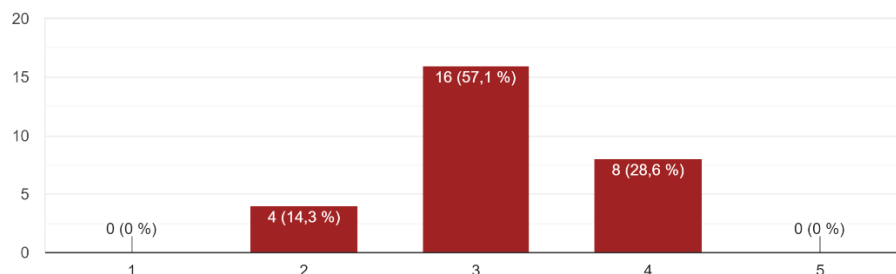
Sedamnaesto pitanje se odnosi na jezik na kojem ispitanici najčešće čitaju strip. Najviše ispitanika čita strip na engleskom jeziku (24), zatim na hrvatskom (22). Mali broj ispitanika čita strip na srpskom (3), talijanskom (2) i njemačkom jeziku (1). Nijedan ispitanik ne čita strip na japanskom ili francuskom jeziku. (Grafikon 16.)

Grafikon 16. Odabir jezika za čitanje stripa

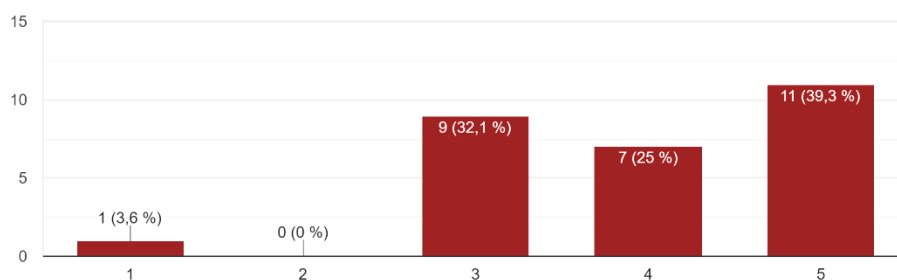
U sedamanestom pitanju, od ispitanika se tražilo da odgovore na pitanje koliko su zadovoljni ponudom stripa u Hrvatskoj Likertovom skalom od 1 do 5. Broj 1 je označavao izrazito

nezadovoljstvo, a broj 5 izrazito zadovoljstvo. 16 ispitanika označili su broj 3 što bi značilo da nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni. Njih 8 označili su broj 4 što znači da su poprilično zadovoljni ponudom stripa u Hrvatskoj. 4 ispitanika označilo je broj 2 što znači da nisu zadovoljni ponudom stripa u Hrvatskoj. (Grafikon 17.)

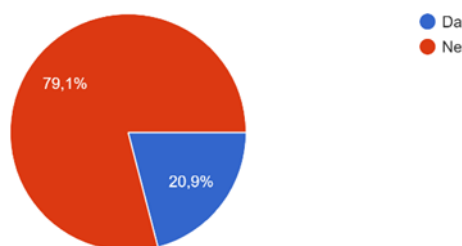
Grafikon 17. Zadovoljstvo ponudom stripa u Hrvatskoj

U osamnaestom pitanju, od ispitanika se tražilo da odgovore na pitanje kolika je vjerojatnost da će strip koji im se svidio preporučiti prijateljima. Morali su označiti brojeve od 1 (nije vjerojatno) do 5 (vrlo je vjerojatno) na Likertovoj skali. 11 ispitanika označili su broj 5 što da postoji velika vjerojatnost da će strip preporučiti prijatelju. Njih 9 označili su broj 3 što znači da nisu sigurni bi li preporučili ili ne bi uopće. . 7 ispitanika označilo je broj 4 što znači da bi preporučili pročitani strip. 1 ispitanik označava broj 1, dakle ne postoji vjerojatnost da bi preporučio pročitani strip. (Grafikon 18.)

Grafikon 18. Mogućnost preporuke stripa prijateljima

Devetnaesto pitanje je zahtijevalo od ispitanika da odgovore na pitanje jesu li ikad tijekom studiranja imali zadatak čitanja stripa. Čak 34 ispitanika tvrdi da nisu imali takav zadatak, a njih 9 tvrdi da jesu imali zadatak čitanja stripa. (Grafikon 19.)

Grafikon 19. Zadatak čitanja stripa na studiju

Dvadeseto pitanje se odnosilo na ispitanike koji su na prethodno pitanje odgovorili sa „da“ i zahtijevalo se od njih da odgovore u sklopu kojeg kolegija su imali zadatak čitanja stripa te da opišu zadatak. 8 ispitanika je dalo odgovor na pitanje. Primjeri odgovora su:

Ispitanik 2. “ Informacijske znanosti “

Ispitanik 5. “ Na studiju Informacijskih znanosti, u sklopu jednog kolegija imali smo zadatak pročitati kratki strip vezan za gradivo kolegija. “

Ispitanik 9. “ Uvod u socijologiju knjige i čitanja, imali smo predavanje o stripovima. “

Ispitanik 12. “ Žanrovi u dječjoj književnosti. “

Ispitanik 16. “ Francuski jezik i književnost. Prevodili smo francuski strip i upoznali se s francuskim žargonima. Svidio mi se zadatak, bio je vrlo zanimljiv. “

Ispitanik 17. “ Kolegij Animirani film, strip i animacija. Pročitati strip po izboru i napisati kratki esej. “

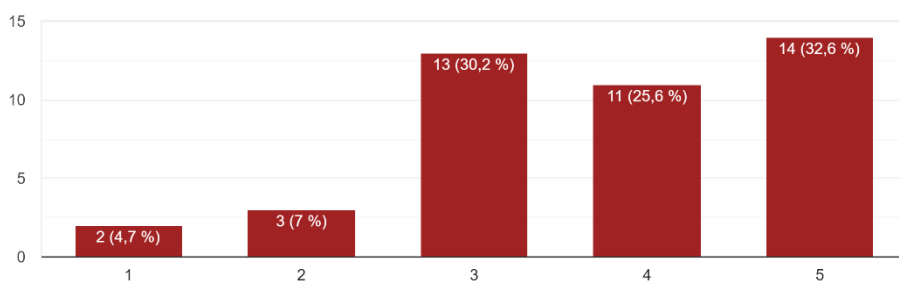
Ispitanik 21. “ Žanrovi hrvatske dječje književnosti. “

Ispitanik 22. “ Na književnosti njemačke, čitali smo i strip i onda ga komentirali. “

1 ispitanik tvrdi da se „ne sjeća“ zadatka. Primjer odgovora:

Ispitanik 14. „Ne sjećam se. “

U dvadesetprvom pitanju, ispitanike se pitalo žele li imati strip kao dio obrazovnog sadržaja te su morali označiti brojeve od 1 (ne, smatram to neprimjerenim) do 5 (da, to bi bilo primjereno) na Likertovoj skali. Čak 14 ispitanika označili su broj 5 što govori da smatraju to vrlo primjerenim, njih 11 označili su broj 4 što je također pokazatelj da bi voljeli imati strip kao dio obvezne literature na studiju. 13 spitanika označilo je broj 3 što znači da ne smatraju to niti primjerenim, niti neprimjerenim. 3 ispitanika označuje broj 2, a njih 2 broj 1 što pokazuje da ne smatraju strip kao primjerenu obveznu literaturu. (*Grafikon 20.*)

Grafikon 20. Strip kao dio obrazovnog sadržaja

U posljednjem pitanju se pitalo ispitanike mogu li povezati neke od tema koje su obrađivali na studiju s temama stripa koje su čitali. Čak 30 studenata ne može povezati neku od tema na studiju s temom pročitane stripa. Uzevši u obzir da je neavedeno pitanje postavljeno i ispitanicima koji nisu nikad čitali strip i ne namjeravaju, dobiveni rezultati su djelomično bili i očekivani. Primjeri odgovora su:

Ispitanik 1. "Ne."

Ispitanik 5. "Ne sjećam se."

Ispitanik 7. „Ne mogu."

Ispitanik 20. "Nisam čitala stripove pa mi je teško povezati slično s navedenim."

Ispitanik 32. "Trenutno mi ništa ne pada na pamet."

Ispitanik 35. "Trenutno ne."

Ispitanik 25. "Teško."

Nadalje, 12 ispitanika je pronašlo poveznicu te su obrazložili odgovore. Primjeri odgovora su:

Ispitanik 2. "Način na koji su prikazane stari stripovi i novi stripovi."

Ispitanik 4. "Samo s kolegijem vezanim za kulturu, znam da smo kratko spominjali pop art 20. st."

Ispitanik 6. "Strip Watchmen istražuje društvene implikacije tehnologija i informacija. Lik Ozymandias koristi napredne tehnike manipulacije informacijama kako bi manipulirao globalnim događajima, postavljajući pitanja o etici korištenja informacija i tehnologije za osobnu korist."

Ispitanik 9. "Teme iz socijologije knjige i čitanja, koristi čitanja, utjecaj vanjskih faktora na čitanje..."

Ispitanik 10. "Primjerice kad smo učili o materijalima za čitanje i njihovim karakteristikama."

Ispitanik 23. "Odiseja."

Ispitanik 30. "Teme Američke pop kulture, Orijentalizma i jezika se lako mogu povezati sa raznim stripovima, na primjer sa Batmanom, Arapihom Budućnosti ili čak i Zagorom."

Ispitanik 34. "Zadnji strip kojeg sam čitala bio je Garfield, tako da ga jedino mogu povezati sa literaturom koja je bila vezana za Uvod u sociologiju knjige i čitanja."

Ispitanik 36. "S obzirom da se na studiju psihologije u velikoj mjeri poučava o ponašanju i psihičkim procesima, na neki način se stripovi koju obuhvaćaju takav određeni aspekt (psihološki karakter lika - njegove misli, stavove, osjećaje, svijest, narav, karakter, ponašanja, unutarne probleme i sukobe) mogu povezati s onim znanjem koje se tada sjeća na na studiju (tipa kolegij Uvod u razvojnu psihologiju i razvoj lika kroz strip od samog djetinstva tj. oblikovanje njegovog ponašanja i razmišljanja)."

Ispitanik 41. "Psihički poremećaji, obiteljski problemi, zlostavljanje..."

Ispitanik 42. "Primjerice, čitala sam strip, odnosno grafički roman - Plavo je najtoplija boja prije nekoliko godina koji opisuje adolescentske homoseksualne ljubavne veze. Prikazuju se iskustva s autoritarnim i homofobnim roditeljima te kompulzivna heteroseksualnost (što su teme koje bi se mogle istraživati u okviru psihologijskih istraživanja). Nadalje, čitala sam

strip Aster Blistok (iako ne bih nužno rekla da preporučam taj strip) u kojemu se u jednom broju implicitno govori na kritički način o autoritarnoj strukturi ličnosti. Naime, na jednom planetu žive ljudi koji vole ratovati jer ih umiruje ideja mi protiv oni, jedan pojednostavljen svjetonazor. Za isto vrijeme, banke su opisane kao ratni profiteri, što je dosta zanimljivo (iako ne baš vezano uz moj studijski smjer). Čitala sam mangu Berserk koja, ukratko rečeno, govori o potrebi za moći i mračnoj trijadi ličnosti. A od ovih malo duhovitijih primjera, u Zagoru je Sancho primjer hedonista, u Alanu Fordu Jeremija pati od hipohondrije, a Bob Rock je nisko na ugodnosti i čestk je agitiran i neurotican (zbog čega mi je bio najdraži lik). Realno, mislim da bi likovi iz Alan Forda mogli biti dobro analizirani u sklopu psihologije ličnosti.“

2 ispitanika ne mogu pronaći poveznicu s temama stripa i nekog kolegija kojeg su pohađali, ali smatraju da bi se to prikladnim. Primjeri odgovora su:

Ispitanik 15. “ Mislim da bi se za dosta studijskih tema mogao pronaći odgovarajući strip, naravno ovisno o kolegiju i temama kolegija.“

Ispitanik 26. “ Ne postoji puno poveznica, ali sa sigurnošću mogu reći da način na koji je strip napisan, uveliko uvjetuje moj interes za isti. Izričaj je na prvome mjestu, ilustracija na drugom, no isto tako mi je važno da između oba elementa postoji jasna dinamika.“

6.4 Zaključak istraživanja

Zaključno, rezultati ankete navode na zaključak da većina ispitanika, odnosno studenata Sveučilišta u Zadru voli čitati i da, između ostalog, čitaju i stripove. Nadalje, rezultati su pokazali da je većina ispitanika učlanjena u neku od knjižnica, međutim većina ne posuđuje stripove u knjižnici. Također, ispitanici tvrde da rijetko čitaju strip unatoč tome što ih vole čitati. Među ispitanicima je najpopularniji humoristični strip, a najmanje dječji i ratni ili vojnički strip. Čak 85,7% ispitanika navodi zanimljivu priču kao najvažnijeg čimbenika za motivaciju na čitanje nekog stripa, a najmanje ih motivira zajednica ili fandom. Što se tiče odabira oblika stripa za čitanje, najviše ispitanika bira tiskani/fizički oblik, dok najmanje ispitanika bira audio oblik. Ispitanici navode jasne razlike između grafičkog romana i stripa bez obzira čitaju li inače strip ili ne. Rezultati pokazuju da studenti najčešće posuđuju stripove od prijatelja, u knjižnici ili ih kupuju tiskane stripove u hrvatskim knjižarama ili webshopovima. Studenti najčešće biraju strip koji će pročitati po preporuci prijatelja,

preporuka na društvenim mrežama, recenzija na portalima ili po novitetima stripjunaka kojeg prate. Engleski i hrvatski jezik su najčešći jezici na kojem studenti čitaju stripove. Dalje, 57,1% ispitanika navode da nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni ponudom stripa u Hrvatskoj, dok samo 28,6% navodi kako je zadovoljno ponudom. Kada je u pitanju preporuka pročitano stripa prijateljima, 39,3% bi vrlo vjerojatno preporučilo strip, 32,1% ispitanika je neutralno. Iz dobivenih rezultata saznaje se da studenti uglavnom nemaju nikakav doticaj sa stripom u sklopu studiranja, međutim nekoliko njih ipak može povezati određene teme koje su obradili na faksu s temom stripova koje su čitali. Nadalje, najveći postotak ispitanika (32,6%) bi volio imati strip kao dio obrazovnog sadržaja na studiju, dok je ostatak studenata (32,1%) neutralno po tom pitanju.

Iz dobivenih rezultata ispitano uzorka se može zaključiti da studenti vole čitati i da, između ostalog, čitaju i strip. Međutim, ispitan je premali uzorak studenata da bi se moglo sa sigurnošću reći da li je strip popularan među studentima i u kojoj mjeri i kakva su navike kupovanja stripa među njima. Istraživanje bi se trebalo provesti na većem broju studenata kako bi rezultati ankete bili što vjerodostojniji.

Rad je odgovorio na dva istraživačka pitanja. Na prvo pitanje „Kakve su čitateljske navike stripa te čitateljski interesi među studentima na Sveučilištu u Zadru“ rad je odgovorio da studenti uglavnom vole čitati, ali većina ne čita često. Rezultati su pokazali da strip nije toliko čitan među studentima, ali da bi voljeli početi čitati strip. Na drugo istraživačko pitanje „Kakve su navike kupovanja stripa među studentima na Sveučilištu u Zadru“ rad je odgovorio da kupnja stripa studentima nije prioritet te da će prije posuditi nego kupiti strip.

7. Zaključak rada

Strip kao medij postaje sve prihvaćeniji u društvu te privlači sve veći broj mladih što je dobar znak za daljnji razvitak i budućnost stripa. Kroz brojne je godine strip bio „u sjeni“ ili shvaćen kao sadržaj namijenjen isključivo djeci ili obožavateljima superheroja. Međutim, strip je u današnje vrijeme osvojio čitatelje svih dobnih skupina te se sve više otkriva koje se prednosti kriju iza same zabave čitanja stripa. Strip je sve traženiji kao pomagalo u učenju, pamćenju i zaključivanju kod studenata. Također se sve češće nalazi na listama čitanja, među knjižničnim posudbama te blagajnama knjižara ili webshopova. Iz tog razloga je jako važno čitateljima ponuditi raznolike naslove i žanrove na tržištima kako bi se promicala kultura čitanja i shvaćanja stripa kao zabavnog i ujedno edukativnog medija. Cilj ovog rada bilo je istražiti kakva je čitanost stripa kod studenata te kakve su njihove navike kupovanja stripa. Rezultati su pokazali da studenti pokazuju dovoljno velik interes za čitanje stripa, kupnju te uvođenje stripa kao obvezne literature na studiju. Na taj način bi se zasigurno utjecalo na promociju stripa među mladima, na buđenje interesa za takav medij te na promatranju važnosti čitanja stripa iz različitih perspektiva.

8. LITERATURA

Aljinović, Rudi. 2011. "Zabavnik (1943. – 1945) [1/4]" STRIPFORUM. Pristupljeno: 16. svibnja 2023. URL: <https://www.stripforum.hr/leksikon/magazin/zabavnik-1943-1945-14/>

Aljinović, Rudi, i Mladen, Novaković. 2012. *Kad je strip bio mlad*. Zagreb: Stripforum.

Bel, W. Russell. 1989. „Effects Of Identification with Comic Book Heroes And Villains Of Consumption on Materialism Among Former Comic Book Readers.“ *Advances in Consumer Research* Volume 1989, 16: 414-419.

Bouissou, J. M. 2010. *Manga: An Anthology of Global and Cultural Perspectives*. New York: Continuum.

Cohn, Neil. 2005. 2009. „Razbijanje definicije stripa: odvajanje kulturalnog od strukturalnog u stripu.“ *Zarez*. Pristupljeno: 13. prosinca 2022. URL: <http://www.zarez.hr/clanci/razbijanje-definicije-quotstripaquot-odvajanje-kulturalnog-od-strukturalnog-u-quotstripuquot>

Crowell A., Thomas. 2014. *A supplement to The Pocket Lawyer for Comic Book Creators by Thomas A. Crowell. Esq.*, Focal Press.

Eisner, Will. 2015. *Comics & Sequential Art*. Florida: Poorhouse Press.

EuropeComics. 2018. "The History of Italian Comics." Pristupljeno: 10. lipnja. 2023. URL: <https://www.europecomics.com/history-italian-comics-part-1/>

Exner, Eika. 2021. *Comics and the Origins of Manga: A Revisionist History*. Rutgers University Press.

Fibra. Pristupljeno: 20. travnja 2023. URL: <https://www.fibra.hr/>

Gabilliet, J.P. 2010. *Of Comics and Men: A Cultural History of American Comic Books*. University Press of Mississippi.

Gitnux. The Most Surprising Comic Book Demographic Statistics And Trends in 2023. Pristupljeno 25. travnja 2023. URL: <https://blog.gitnux.com/comic-book-demographic-statistics/>

Glasser, J.C. 2014. "The Origin of the Term 'Bande Dessinée.'" U *The French Comics Theory Reader*, uredila Ann Miller i Bart Beaty, 21 i 25. Belgium: Leuven University Press.

Grove, Laurence. 2010. *Comics in French: The European Bande Dessinée in Context*. New York. Oxford: Berghahn Books.

Hinchman, A. Kathleen, Deborah A. Appleman. 2016. *Adolescent Literacies*. Guilford Press.

Huzjak, Miroslav. 2023. "Strip-teorija i povijest". UFZG. Pristupljeno: 13. ožujka 2023. URL: <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/strip.htm>

Krešić, Hrvoje 2007. „Hrvatski strip i strip u Hrvatskoj – 2. dio“, Booksa. Pristupljeno: 15. ožujka 2023. URL: <http://www.booksa.hr/kolumne/hrvatski-strip-i-strip-u-hrvatskoj-2-dio>

Lazić, Dubravka. 1996. "Strip u nastavi književnosti." U *Hrvatski u školi – Zbornik metodičkih radova*. Diklić, Zvonimir. Zagreb. 272. Školska knjiga. str. 272.

Lyga, Allyson i Barry Lyga. 2004. *Graphic Novels in your Media Center: A Definitive Guide*. Libraries Unlimited.

Macan, Darko. 2007. *Hrvatski strip 1945.-54*. Zagreb: Mentor.

Mazur, Dan, Alexander Danner. 2020. *Svjetska povijest stripa: od 1968. do danas* (2. izdanje). Sandorf

Munitić, Ranko. 2010. *Strip, deveta umjetnost*. Zagreb: Udruga za popularizaciju hrvatskog stripa ART 9

Muzej suvremene umjetnosti. 2020. *Nastavit će se... Strip i vizualna kultura u Hrvatskoj*. Zagreb: MSU.

Peterson, Robert. 2010. *Comics, Manga, and Graphic Novels*. Praeger.

Svilar, Neven. 2013. „Roman vs. Grafički roman.“ Booksa. Pristupljeno 20. travnja 2023. URL: <https://www.booksa.hr/kolumne/knjizevne-svilarije/roman-vs-graficki-roman>

Tuček, Sandra. 2013. „Strip u nastavi književnosti.“ Nacionalna i Sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Pristupljeno: 21. svibnja 2023.

URL: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffos:1377/datastream/PDF/download>

Wright, W. Bradford. 2003. *Comic Book Nation: The Transformation of Youth Culture in America*. Johns Hopkins University Press.

PRILOZI

Prilog 1

Online anketa

Popularnost stripa među studentima Sveučilišta u Zadru

Poštovani/e

pred Vama se nalazi anketni upitnik o popularnosti stripa koji provodi studentica preddiplomskog studija na Odjelu za Informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru. Istraživanje je namijenjeno svim studentima/cama preddiplomskih i diplomskih studija na Sveučilištu u Zadru. Sudjelovanje u istraživanje je potpuno anonimno, a prikupljeni podaci obrađivat će se isključivo na grupnoj razini. Anketa se provodi u svrhu izrade završnog rada na Odjelu za informacijske znanosti i traje oko 7 minuta. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i u bilo kojem trenutku možete odustati. Za sva pitanja i nedoumice možete se javiti na mail lenibrigit234@gmail.com.

Hvala na sudjelovanju!

Leonarda Čaleta

1. Na kojem Odjelu studirate?

1. Odjel za arheologiju
2. Odjel za ekonomiju
3. Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu
4. Odjel za informacijske znanosti
5. Odjel za etnologiju i antropologiju
6. Odjel za filozofiju
7. Odjel za geografiju
8. Odjel za izobrazbu učitelja odgojitelja
9. Odjel za klasičnu filologiju

10. Odjel za nastavničke studije u Gospiću
11. Odjel za pedagogiju
12. Odjel za povijest
13. Odjel za psihologiju
14. Odjel za sociologiju
15. Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
16. Odjel za zdravstvene studije
17. Pomorski odjel
18. Teološko - katehetski odjel
19. Odjel za anglistiku
20. Odjel za rusistiku
21. Odjel za germanistiku
22. Odjel za francuske i frankofonske studije
23. Odjel za hispanistiku i ibernske studije
24. Odjel za lingvistiku
25. Odjel za kroatistiku
26. Odjel za talijanistiku

2. Na kojoj ste godini studija?

- 1. godina diplomskog studija (redovno)
- 2. godina preddiplomskog studija
- 3. godina preddiplomskog studija
- apsolvent/ica preddiplomskog studij
- 1. godina preddiplomskog studija
- 2. godina diplomskog studija (redovno)
- 1. godina diplomskog studija (izvanredno)
- 2. godina diplomskog studija (izvanredno)
- apsolvent/ica diplomskog studija
- poslijediplomski studij
- Dodavanje opcije

3. Spol

- Muško
- Žensko
- Drugo

4. Volite li čitati?

- Da
- Ne

Molimo Vas odaberite odgovor koji se odnosi na Vas.

(Moguće izabrati više odgovora)

5. Što najviše volite čitati?

- Beletristiku (romani)
- Stripove
- Grafičke romane
- Slikovnice
- Poeziju
- Publicistiku
- Biografije
- Literaturu za samopomoć
- Stručnu literaturu vezanu za studiranje
- Ostalo...

6. Jeste li učlanjeni u neku knjižnicu?

(Knjižnica može biti narodna/gradska, sveučilišna, znanstvena...)

- Da
- Ne

7. Označite koje usluge koristite kao član knjižnice.

Posuđujem građu (knjige, stripove, glazbu, filmove ...)	Rijetko	Ponekad	Često
Posjećujem događanja (projekcije filmova, promocije knjiga, radionice, predavanja...)	Rijetko	Ponekad	Često
Koristim računalo	Rijetko	Ponekad	Često
Koristim prostor čitaonice za rad	Rijetko	Ponekad	Često
Koristim pomoć knjižničara za potrebe studiranja (pretraživanje literature...)	Rijetko	Ponekad	Često

8. Što najviše posuđujete u knjižnici?

(Moguće izabrati više odgovora)

- Beletristiku (romane)
- Poeziju

- Slikovnice
- Grafičke romane
- Stručnu literaturu vezanu za studiranje
- Publicistiku
- Literatura za samopomoć
- Biografije
- Stripove
- Filmove
- Glazbu
- Ostalo...

9. Jeste li ikad čitali stripove?

- Da
- Ne i ne planiram
- Ne, ali volio/voljela bi probati

O stripu

U nastavku su pitanja vezana uz čitanje stripova i/ili grafičkih romana i namijenjena su onima koji su u prethodnim odgovorima naznačili da vole čitati/posuđivati strip.

10. Koliko često čitate stripove?

- Svakodnevno
- Jednom tjedno
- Jednom do dvaput mjesečno
- Rijetko

11. Koji žanr najčešće čitate?

(Moguće izabrati više odgovora)

- Humoristični strip
- Povijesni strip
- Pustolovni strip
- Detektivski ili kriminalistički strip
- Vestern strip
- Fantastični strip
- Vojnički ili ratnički strip
- Dječji strip
- Mange

Dodaj ostalo...

12. Po Vašem mišljenju, postoji li razlika između grafičkog romana i stripa? Molim, navedite svoju definiciju ili definicije grafičkog romana i/ili stripa.

.....

13. Koje karakteristike stripa Vas najviše motiviraju na čitanje?

(Moguće izabrati više odgovora)

- Zanimljiva priča
- Crteži i ilustracije
- Likovi superheroja
- Duhoviti sadržaj
- Elementi fantastije
- Elementi znanstvene fantastike
- Autor i/ili crtač
- Dodaj ostalo...

14. U kojem obliku najčešće čitate strip?

- Tiskanom/fizičkom
- Digitalnom
- Audio
- Podjednako sve oblike
- Dodaj ostalo...

15. Na koji način nabavljate/pristupate stripovima?

Kupujem tiskane stripove u hrvatskim knjižari/webshopu	Rijetko	Ponekad	Često
Kupujem tiskane stripove u stranim knjižari/webshopu	Rijetko	Ponekad	Često
Posuđujem od prijatelja	Rijetko	Ponekad	Često
Posuđujem u knjižnici	Rijetko	Ponekad	Često
Kupujem rabljene stripove	Rijetko	Ponekad	Često
Pristupam putem online besplatnih aplikacija	Rijetko	Ponekad	Često
Kupujem putem online aplikacija (npr. Dark Horse Comics)	Rijetko	Ponekad	Često
Kupujem putem online audio aplikacija (npr. Audible)	Rijetko	Ponekad	Često

16. Za odabir stripa za 'sljedeće' čitanje, označite koliko su Vam važni sljedeći čimbenici:

Preporuka prijatelja	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Recenzije koje nalazim na specijaliziranim portalima (npr. Stripovi.com)	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Preporuke na društvenim mrežama	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Top liste koje se objavljuju u medijima	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Noviteti o stripjunaku kojeg volim/pratim	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Djela autora kojeg volim/pratim	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno
Objave izdavača kojeg volim/pratim	Uopće mi nije važno	Niti mi je važno niti nevažno	Jako mi je važno

17. Na kojem jeziku čitate strip?

(Moguće izabrati više odgovora)

- Hrvatskom
- Engleskom
- Francuskom
- Srpskom
- Talijanskom
- Japanskom
- Dodaj ostalo...

18. Koliko ste zadovoljni ponudom stripa u Hrvatskoj?

Izrazito sam nezadovoljan 1 2 3 4 5 Izričito sam zadovoljan

19. Ukoliko Vam se pročitani strip sviđa, koliko je vjerojatno da ćete ga preporučiti prijateljima?

Nije vjerojatno 1 2 3 4 5 Vrlo je vjerojatno

20. Jeste li ikada imali zadatak čitanja stripa na studiju (npr. u okviru nekog kolegija)?

- Da
- Ne

21. Na kojem studijskom programu? Molim, opišite zadatak.

.....

22. Biste li željeli imati strip kao dio obrazovnog sadržaja, uključen u popis literature?

Ne, ne smatram to primjerenim 1 2 3 4 5 Da, to bi bilo primjereno

23. Možete li povezati neke od tema koje ste obrađivali kroz studijski program, s temama stripa koji ste čitali. Ako DA, pojasnite.

.....

Hvala na sudjelovanju!

Prilog 2

Popis slika i grafikona

Slika 1. Strip The Fantastic Four

Slika 2. Strip Thor

Slika 3. Strip X-Men

Slika 4. Strip New X-Men

Slika 5. Strip Tintin

Slika 6. Strip Corto Maltese

Slika 7. Manga Harenchi Gauken

Slika 8. Manga Weekly Shonen Jump

Slika 9. Strip Veseli vandrokaš

Slika 10. Tjednik Zabavnik

Slika 11. Strip Zločesti Ivica na moru – Neočekivano kupanje

Slika 12. Strip Winnie Winkle

Slika 13. Naslovnica stripa Maks i Maksića

Slika 14. Strip Maks i Maksić

Slika 15. Naslovnica stripa Vjerenica mača

Slika 16. Strip Vjerenica Mača

Grafikon 1. Studijski smjer

Grafikon 2. Godina studija

Grafikon 3. Spol

Grafikon 4. Vole li studenti čitati

Grafikon 5. Vrste literature koju studenti najviše vole čitati

Grafikon 6. Članstvo studenata u knjižnicama

Grafikon 7. Korištenje usluga knjižnica

Grafikon 8. Građa koju studenti najčešće posuđuju u knjižnici

Grafikon 9. Čitanje stripa

Grafikon 10. Učestalost čitanja stripa

Grafikon 11. Najčitaniji žanrovi stripa

Grafikon 12. Karakteristike stripa koje motiviraju na čitanje

Grafikon 13. Najčešći oblik stripa za čitanje

Grafikon 14. Način nabave/pristupa stripovima

Grafikon 15. Čimbenici za odabir „sljedećeg“ stripa za čitanje

Grafikon 16. Odabir jezika za čitanje stripa

Grafikon 17. Zadovoljstvo ponudom stripa u Hrvatskoj

Grafikon 18. Mogućnost preporuke stripa prijateljima

Grafikon 19. Zadatak čitanja stripa na studiju

Grafikon 20. Strip kao dio obrazovnog sadržaja

Abstract

The popularity of comics among the student population at the University of Zadar

The goal and purpose of the final thesis is to find out what the reading habits and interests of students are, with a special emphasis on the readership of comics among students in Croatia. The paper will consist of a theoretical and an empirical part. In the theoretical part of the work, basic information about comics as an art will be briefly mentioned, the comic terminology used (graphic novel, cartoon, comic book, sequential art) will be studied, and the history of comics in Croatia will be presented briefly. Reading habits and interests related to the student population will also be defined. In the empirical part of the work, research will be conducted using a questionnaire among students. Comic book reading habits and interests among students will be investigated.

Keywords: comics, history of comics, reading habits of students